

N:o 85.

Af herr **J. Nydahl**, om sådan ändring i lagen angående tillsättning af presterliga tjänster m. fl. författningar, att derigenom bestämdes, att prestvalen skola med slutna sedlar förrättas.

Enligt § 30 i lagen angående tillsättning af presterliga tjänster den 26 oktober 1883 skall val af prest verkställas öppet. I detta afseende skiljer sig nämnda valförrättning från alla andra offentliga valförrättningar, hvilka, åtminstone »der så åskas», skola ske med slutna sedlar. Det torde dock icke med fog kunna påstås, att det skydd mot obehöriga påtryckningar och frestelsen till personliga hänsyn, som ligger i den slutna omröstningen, är mindre af behovet påkalladt vid prestval än vid andra val. Snarare tvärtom. Ty inga andra valförrättningar hafva i allmänhet i vårt land visat sig så egnade att sätta de intresserades lidelser i rörelse och att framkalla en ihärdig och hetsig agitation som just prestvalen, likasom ej heller vid något annat val den röstberättigade, i följd af den mångsidiga beröring, som råder mellan församlingsmedlemmen och hans prest, och det grannliga i förhållandet dem emellan, är så blottställd för lockelsen att gifva sin röst åt den, som tros hafva den största utsigten att blifva vald. Men är det vid något tillfälle, som den röstegande bör fullkomligt fritt få följa sin öfvertygelse, så är det väl, när han skall utse sin själsörjare.

Försök ha ej heller saknats att få den slutna voteringen lagstadgad jemväl vid prestval. Sålunda väcktes vid riksdagarne 1893 och 1894 i Andra Kammaren motion i sådant syfte af dåvarande stockholmsrepresen-

tanten herr Gustaf Ericsson. Att motionen båda gångerna förkastades, anser jag icke vara något hinder att nu åter draga frågan under Riksdagens ompröfning, då de invändningar, som uttalats mot ifrågavarande lagändring, icke synas mig vara af beskaffenhet att förtjena något synnerligt afseende.

De hufvudsakligaste af dessa invändningar äro: att den ifrågavarande valhandlingen är en sådan, för hvilken allt förhelligande af valmannens ställning i frågan bör vara främmande; att den slutna valförrättningen icke skulle föranleda minskad tidsutdrägt, men väl skulle, genom möjligen inträffande namnförvexlingar, vålla allehanda valtrakasserier; samt att någon allmän önskan om det slutna valsättets införande vid prestval icke försports, åtminstone i landsbygden.

Det är sant, att alla, som äro berättigade att deltaga i val af själsörjare, *borde* hafva det moraliska mod att öppet, utan människofruktan eller människobehagsamhet, afgifva sin röst på den de anse vara den värdigaste och lämpligaste; men det är lika sant, att detta mod långt ifrån är till finnandes hos alla. Det torde tvärtom, i synnerhet bland dem, som i ett eller annat afseende äro i en mer eller mindre beroende ställning, vara jemförelsevis få, som icke vid ifrågavarande tillfälle låta sig påverkas af hänsyn till andras önsknings eller till valets sannolika utgång. Men en lag bör icke vare afpassad för *ideella*, utan för *verkliga* förhållanden. Och det moraliska mod, som man vid det öppna prestvalet fordrar af valmännen, det kräfvades företrädesvis hos *de fattige, de beroende*, ty för den burgne och själfständige väljaren är det en jemförelsevis ringa sak att öppet säga, hvilken prest han önskar. De förra hafva vid prestvalen, liksom vid alla andra allmänna angelägenheter, afgörande, så litet att säga, att man åtminstone borde förutse dem att efter bästa öfvertygelse få utöfva den lilla rösträtt, som tillkommer dem.

Mot det påståendet, att det slutna valsättet icke skulle föranleda minskad tidsutdrägt vid valhandlingens förrättande, torde vara nog att erinra om det kända förhållandet, att ett stadsfullmäktigeval — hvilket förrättas med slutna omröstning — försiggår på vida kortare tid än ett prestval med lika stort antal väljare.

Beträffande den uttalade farhågan, att den slutna omröstningen skulle vålla namnförvexlingar och deraf förorsakade valtrakasserier, så kan den vid närmare eftertanke ej annorlunda anses än såsom skäligen ogrundad. Skrifkunnigheten är numera så pass allmän bland vårt folk, att ingen valman behöfver äfventyra att framlemna en felaktig valsedel, och man kan för öfrigt taga för temligen gifvet, att, om det slutna valsättet infördes, det skall blifva allmän sed att tillhandahålla de röstegande tryckta valsedlar.

Att faran för namnförvexlingar är vida större vid vissa andra val, t. ex. vid val af riksdagsman till Andra Kammarerna, än vid prestval, torde, för att af en hvar inses, endast behöfva påpekas.

Det har slutligen sagts, att någon allmännare önskan om det öppna valsättets utbytande mot det slutna icke skulle hafva gifvit sig till känna åtminstone i landsbygden. Att några dylika önskingar hittills icke framburits i Riksdagen af representanter från landsbygden, är emellertid intet bevis för att de icke skulle förefinnas. Att inom den ort jag närmast känner meningen är alldeles afgjord för det slutna valsättet, tror jag mig med visshet kunna försäkra, och jag har ingen anledning förmoda, att icke opinionen skulle vara detsamma inom öfriga orter i vårt land, der, liksom i min hembygd, de sociala förhållandena i någon högre grad fått sin pregel af storindustriens inflytande. — Prestval återkomma i en församling i regeln först efter flera års mellantid, och allmänheten hinner därför från det ena valet till det andra glömma det obehag, som är förenadt med det öppna valsättet, och den tröstar sig i alla händelser med den tanken, att det är länge till nästa val. I denna omständighet torde man hafva att söka en af anledningarna till, att berörda önskan för landsbygdens vidkommande icke tidigare framburits i Riksdagen.

Det slutna valsättets företrädare framför det öppna ligger, i få ord sagdt, deruti, att de röstegande vid dess användande äro bättre i tillfälle att rösta efter sin öfvertygelse och mindre blottställda för risken att i följd af ofrivillig uraktlåtenhet att svara vid uppropet — en uraktlåtenhet, som blir allt svårare att undvika, ju mera väljarnes antal ökas — förlora sin valrätt, hvarigenom detta valsätt gifver ett trognare uttryck af de röstegandes åsikter, än som genom begagnandet af den öppna voteringen kan ernås; att det föranleder minskad tidsutdrägt vid valförrättningen och gör denna förrättning mindre besvärlig såväl för valförrättare som valmän; samt, sist men ej minst, att det är bättre än det öppna valsättet egnadt att skydda de svages rätt. — Och dessa det slutna valsättets företrädaren göra sig i synnerhet gällande vid *prestval*.

Till sist har jag anledning påpeka, att den ifrågasatta reformen icke innebär ett steg i reaktionär riktning eller står i strid med yrkandet på den öppna omröstningens införande vid *Riksdagen*; ty den slutna omröstningen vid *val* har under senare tider hos oss kommit allt mera i användning, och att vid riksdagen införa öppen omröstning vid *val* har mig veterligen aldrig varit ifrågasatt.

På grund af det anförda tillåter jag mig underställa Riksdagen det förslag, som ofvannämnde motionär väckte vid riksdagarna 1893 och 1894, och får alltså vördsamt föreslå,

att Riksdagen ville för sin del besluta den ändring uti § 30 af kongl. förordningen den 26 oktober 1883 rörande prestval och deremot svarande särskilda föreskrifter för hufvudstaden och andra orter, att dessa val skola med slutna sedlar förrättas.

Stockholm den 26 januari 1898.

Joh. Nydahl.

Häruti instämma:

W. Styrlander.

P. Norberg.

C. J. Öberg.

Oswald Emthén.

E. Eriksson.

Lars Eriksson.

Joh. Er. Nordin.

C. G. Thor.

O. H. Ström.